

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma:

1.Pf.20.525/2023/5/II.

A felperesek:

I.r. felperes I. rendű

I.r. felperes címe

II.r. felperes II. rendű

II.r. felperes címe

A felperesek képviselője:

Andrási & Hegedűs Ügyvédi Iroda I. és II. rendű felperes képviselőjében

ügyvéd címe

Az alperes:

alperes

alperes címe

Az alperes képviselője:

Dr. Ipkovich István ügyvéd

ügyvéd címe I

A per tárgya:

végrendelet érvénytelenségének megállapítása

Az elsőfokú bíróság:

Fővárosi Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma:

66.P.20.062/2022/32.

A fellebbezést benyújtó fél:

alperes

végzés

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot az érdemi szaktól kezdődő új eljárásra, új határozat hozatalára utasítja.

A felperesek, mint egyetemleges jogosultak másodfokú perköltségét 710.565 (hétszázötvenezer-öttszázhatvanöt) forintban, a fellebbezési illeték összegét 2.450.800 (kétfélmillió-négy-százötvenezer-nyolcszáz) forintban határozza meg.

A végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

[1] Az I. és II. rendű felperesek örökhagyó (a továbbiakban: örökhagyó) gyermekei, törvényes örökösök, az alperes az örökhagyó végrendeleti örököse.

[2] Az örökhagyó 2020. augusztus 16-án hunyt el. Hagyatékát képezi az ingatlan-nyilvántartás szerint település belterület, helyrajzi szám alatt nyilvántartott, ingatlan címe. szám alatti lakásingatlan, egy Chevrolet gyártmányú, rendszám forgalmi rendszámú személygépjármű, a bank Zrt.-nél az örökhagyó nevén vezetett bankszámlaszám bankszámla egyenlege, továbbá a Nyugdíjfolyósító Igazgatóságtól az örökhagyónak járó, fel nem vett nyugdíj összege.

[3] A hagyatéki eljárás közjegyző közjegyző előtt ügyszám szám alatt van folyamatban, amelyet a perindítás miatt a közjegyző felfüggesztett.

[4] A hagyatéki eljárás során az alperes bemutatta az örökhagyó 2017. szeptember 4. napjára keltezett, egy oldal terjedelmű, gépírással készült írásbeli magánvégrendeletét, amelyet az örökhagyó írt alá. Az okirat tartalma szerint az örökhagyó egyedüli örököséként barátnőjét és segítőjét, az alperest nevezte meg hálája kifejezéseként mindazon törődésért és gondoskodásért, amit tőle kap, miközben családtagjai elfordultak tőle.

[5] Az örökhagyó az alperesre hagyta minden ingatlanvagyonát, ingóságait, vagyoni jogait és várományait, így települési lakását, település2i házrészét, ezek berendezési és felszerelési tárgyait, továbbá cégét, orvosi praxisjogát, gépjárművét és pénzmegtakarítását. A fiait az öröklésből kitagadta, mert nem nyújtották neki a tőlük elvárható segítséget, amikor erre szüksége volt és mert öregségében magára hagyták.

[6] A végrendeletet tanúként írta alá tanú1, az örökhagyó ismerőse, aki 2019-ben meghalt. A végrendelet másik tanúja az okirat szerint tanú2 volt.

[7] Az örökhagyó a végrendelet keltezésének évében és azt követően, 2019 végéig háziorként praktizált település3, utcanév utcai rendelőben. A végrendelet keltezése évében és 2018-ban is önállóan intézte az ügyeit, dolgozott és magáról gondoskodni képes volt, egyedül élt az ingatlan címe lakásában. Az örökhagyó a gyermekeivel, unokáival jó kapcsolatot ápolt. Általában hetente találkoztak, telefonon többször beszélgettek.

[8] Az örökhagyónak légzési nehézséggel járó ismert betegsége volt, 2017 elejétől esetenként a demencia tünetei jelentkeztek nála, ami a kommunikációja során gyakori visszakerdezésekben nyilvánult meg. 2019 elején egy neurológiai vizsgálat a betegséget kimutatta, és az a későbbiekben egyre inkább elhatalmasodott rajta.

[9] Az örökhagyó 1997 körül ismerte meg az alperest tanú1 végrendeleti tanú révén. Az alperes 2007-ben költözött a település3-ba, ekkortól kezdve az örökhagyó lett a háziorkosa. 2017-ben az alperes baráti kapcsolatba került az örökhagyóval, de a végrendelet keltezése szerinti időszakban a háziorkosi rendelőn kívül nem találkoztak. Az örökhagyó felírta a gyógyszereit, de nem jártak el együtt, az alperes az örökhagyó barátaival, családjával nem találkozott, őt az örökhagyó a gyermekeinek, legközelebbi barátainak nem említette.

[10] Az örökhagyó 2019. május 9-én befogadta az alperest az ingatlan címe lakásába. Az alperes az örökhagyó haláláig az ingatlanban maradt, jelenleg is ott tartózkodik. Az együttélésük időszakában az örökhagyó betegsége előrehaladott állapotba került, együttélésük konfliktusokkal volt terhelt. Az alperes a háztartási munkákban segítette az örökhagyót, odafigyelt a gyógyszerei beszedésére, az állapotának súlyosbodása miatt intézkedett a kórházba szállításáról, továbbá az időközben a lakásba hozott két kutya sétáltatásában és gondozásában is részt vett.

[11] Az örökhagyó 2018-ban értékesítette a település2-ben lévő ingatlanrészét. Az örökhagyó 2019. december 16-án kelt adásvételi szerződéssel a praxisjogát orvosra ruházta át, akivel a szerződéskötéskor kitértek arra is, hogy halála esetén a praxisjog ellenértékét a fiainak kell fizetnie.

[12] A felperesek elsődleges kereseti kérelmükben annak megállapítását kérték, hogy az örökhagyó 2017. szeptember 4-én kelt végrendelete érvénytelen. Másodlagosan a végrendelet kitagadó rendelkezése érvénytelenségének, harmadlagosan ezen rendelkezés hatálytalanságának megállapítását kérték. Az alperestől perköltséget igényeltek.

[13] A végrendelet érvénytelensége körében a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 7:17. § (1) bekezdésére hivatkoztak. Előadták, hogy a végrendelet készítésének tényleges időpontja nem tűnik ki az okiratból. Az biztosan nem

2017. szeptember 4-én készült, mivel ebben az időszakban az örökhagyó és az alperes között az orvos-beteg kapcsolaton túlmenően egyéb kapcsolat nem volt.

[14] A végrendeletet a Ptk. 7:17. § (1) bekezdés *b)* pontjára hivatkozással is érvénytelennek állították. Érvelésük szerint a tanúk aláírásai egy kéztől származnak, továbbá a végrendeletet nem írta alá két tanú.

[15] Az örökhagyó akarat hiányára hivatkozással a végrendelet érvénytelenségének okaként a Ptk. 7:40. § (1) bekezdés *a)* pontját is megjelölték, e körben arra hivatkoztak, hogy az örökhagyó tévedett nyilatkozatának tartalmában, abban, hogy mit ír alá, és abban, hogy az alperest kizárólagos örökösévé tette, továbbá állították, hogy ilyen tartalmú nyilatkozatot egyáltalán nem akart tenni.

[16] Hivatkoztak továbbá a Ptk. 7:40. § (1) bekezdés *c)* pontjában írt érvénytelenségi okra, miszerint az alperes tisztességtelen befolyással bírta rá az örökhagyót a végrendeletre. Érveik szerint az alperes egy beteg, demenciában szenvedő személyt akarata, tényleges szándékai ellenére rábírta arra, hogy olyan tartalmú végrendeletet tegyen, amelyet nem akart tenni.

[17] Másodlagos kereseti kérelmüket a Ptk. 7:78. § (1) és (2) bekezdésére alapították, e körben azt adták elő, hogy nem érdemtelenek és nem tanúsítottak az örökhagyóval szemben durva hálátlanságot, ezzel szemben kifejezetten jó kapcsolatban álltak vele, mindenben támogatták. Ezért a kitagadásra vonatkozó rendelkezés érvénytelen.

[18] Harmadlagos kereseti kérelmükben arra hivatkoztak, hogy ha a kitagadás fennállna, akkor annak okát az örökhagyó utóbb megbocsátotta, ezért a kitagadásra vonatkozó végintézkedés annak visszavonása nélkül is hatálytalanná vált a Ptk. 7:79. § (2) bekezdése alapján.

[19] Az alperes írásbeli ellenkérelmében a kereset elutasítását és a felperesek perköltségben marasztalását kérte. Nem vitatta, hogy az örökhagyó szellemi állapota 2020 elejétől rohamosan hanyatlott, de a végrendelet három évvel korábban kelt. Előadta, hogy a napi háztartási teendőket odaköltözését követően ő végezte, mosott, főzött, takarított, ebben a felperesek nem segítettek. Állította, hogy a végrendelet érvényes, annak keltezése az okiratból kitűnik, a megjelölt érvénytelenségi ok ezért nem állapítható meg.

[20] A végrendeleten szerepel a két tanú aláírása, és az is, hogy tanúként írták alá. A tanúk adatainak rögzítésében megmutatkozó esetleges hiba, vagy hogy az egy kéztől származik, nem érvénytelenségi ok.

[21] Állította, hogy a felperesek nem nyújtották a tőlük elvárható segítséget az örökhagyó részére. Az örökhagyónak a végrendeletre szándékában állt, nem tévedett annak tartalmában, mert a végrendeletből is egyértelműen megállapítható, hogy az örökhagyó ilyen tartalmú nyilatkozatot kívánt tenni. Ennek megtételében sem ő, sem más nem befolyásolta őt.

[22] A javára szóló végrendeletről nem volt tudomása. 1997 körül ismerte meg az örökhagyót, 2007-ben lett a betege, miután a település3-ba költözött, 2017-ben már baráti kapcsolat volt közöttük, de azon kívül, hogy a gyógyszereit az örökhagyó felírta, más alkalommal nem találkoztak, nem jártak el együtt, barátaival nem találkozott, lakhatása biztosított volt, az örökhagyó nem szorult segítségre. 2019. május 9-én költözött hozzá, mivel a lakását elárverezték, az örökhagyó pedig befogadta. A betegségéből fakadóan az örökhagyó gyakran volt ingerlékeny, folyamatosan keresett valamit. A fiai keveset foglalkoztak vele, hiányolta őket. A lakhatása biztosítása fejében segítette az örökhagyót a háztartási munkák elvégzésével, főzéssel, az állatairól gondoskodással.

[23] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy néhai örökhagyó (adatok) örökhagyó Budapesten, 2017. szeptember 4-ei keltezéssel ellátott írásbeli magánvégrendelete érvénytelen.

[24] Kötelezte az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az I. és II. rendű felpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 2.921.130 forint perköltséget.

[25] Megállapította, hogy a bírósági meghagyás elleni ellentmondás le nem rótt 750.000 forint illetékét az állam viseli.

[26] Ítéletének indokolásában alkalmazott jogszabályként a Ptk. 7:17. § (1) bekezdés b) pontját, 7:40. § (1) bekezdés a) és c) pontját ismertetette.

[27] A keresetösségi jogot illetően abból indult ki, hogy az I. és II. rendű felperesek a végrendelet érvénytelensége esetén törvényes örökösként maguk örökölnének, ezért a végrendelet megtámadására a Ptk. 7:37. § (2) bekezdése alapján jogosultak.

[28] Elsőként az alaki érvénytelenségi okokat vizsgálta azzal, hogy a felperesek a tárgyalás berekesztését megelőzően úgy nyilatkoztak, hogy az örökhagyó aláírásának valóságát nem vitatják, az erre alapított érvénytelenségi okra nem hivatkoznak. Ezért ennek vizsgálatát mellőzte, és tényként állapította meg, hogy a végrendeletet az örökhagyó írta alá.

[29] A csatolt okirat tartalma alapján megállapította, hogy a végrendelet keltezésének ideje magából az okiratból egyértelműen kitűnik, az 2017. szeptember 4-e, ezért a felperesek által állított ezen érvénytelenségi ok nem volt megállapítható.

[30] Kiemelte, hogy a felperesek azon tényállításuk bizonyítására, hogy a végrendeleten a tanúk aláírása nem a tanúként megjelölt személyektől származik, igazságügyi írásszakértő kirendelését kérték, ezt a kérelmüket azonban utóbb visszavonták. Okirati bizonyítékként vette ugyanakkor figyelembe a nyomozási eljárásban a Intézet által 2021. november 9-én készített igazságügyi írásszakértői véleményt, és a 2022. november 7-i kiegészítő írásszakértői véleményt. Ezek szerint a perbeli végrendeleten szereplő „tanú2” névaláírás bizonyosan nem a 2019-ben elhunyt tanú2-től származik, míg a „személy1” aláírás készítéséből az 1952-es születésű, idősebb személy1 nem zárható ki.

[31] Az 1952-es születésű személy1 vallomása alapján az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a perbeli végrendeletet tanúként bizonyosan nem az abban feltüntetett – akár ifjabb, akár idősebb – tanú2 nevű személy írta alá, így az örökhagyó végrendelete a Ptk. 7:17. § (1) bekezdés b) pontja alapján érvénytelen.

[32] Az elsőfokú bíróság mellőzte az örökhagyó cselekvőképtelenségére alapított érvénytelenségi ok elbírálását, mivel a tárgyalás berekesztését megelőzően a felperesek ezt a jogállításukat sem tartották fenn.

[33] Értelmezése szerint a Ptk. 7:40. § (1) bekezdés a) pontja szerint a végrendeleti akarat fogyatékosága miatti érvénytelenségnek két együttes feltétele van: az örökhagyó nyilatkozata tartalmában való tévedése vagy az ilyen tartalmú nyilatkozat megtételére vonatkozó akaratának a hiánya és az, hogy a rendelkezést különben nem tette volna meg.

[34] A Kúria Pfv.II.21.817/2001/3. számú határozatában foglaltak alapján azt hangsúlyozta, hogy az örökhagyó végrendeleti akaratának a fogyatékoságát és a végrendelet erre visszavezethető érvénytelenségét eredményező tévedésnek elengedhetetlen feltétele, hogy a tévedés a végrendeleti nyilatkozat tartalmára vonatkozzék, tehát az magát az örökösnevezést, illetőleg a hagyatéki juttatást érintse.

[35] A perbeli esetben a felperesek tényállítása szerint az örökhagyó nem a végrendeleti nyilatkozat tartalmában tévedett, a felperesek azt állították, hogy az örökhagyó egyáltalán nem akart végrendelkezni. Erre tekintettel az örökhagyó nyilatkozata tartalmában való tévedésre alapított érvénytelenségi ok nem áll fenn.

[36] A felek előadása, a végrendelet tartalma, valamint az örökhagyó közvetlen környezetében élő barátai, rokona, közvetlen munkatársa, és a praxisjogát megszerző személy tanúvallomása alapján arra a következtetésre jutott, hogy az örökhagyó egyáltalán nem kívánt végrendeletet tenni. Ennek megítélése során nyomatékka vette figyelembe azt, hogy a végrendelet 2017-ben kelt, amikor az örökhagyó nem volt olyan kapcsolatban az alperessel, ami alapján okszerűen arra lehetett volna következtetni, hogy az örökhagyó a javára kívánt végrendelkezni. A végrendelet szövegezése szerinti, az alperestől kapott „törődésre és gondoskodásra” a végrendelet keltezésének idejében a perben nem merült fel adat.

[37] Az alperes is kijelentette, hogy 2017-ben az örökhagyónak semmire nem volt szüksége, ekkoriban nem is beszélt neki a fiairól. Maga is azt adta elő, hogy bár 2017-ben baráti kapcsolatban voltak, de semmi különös nem történt köztük azon kívül, hogy az örökhagyó, aki a háziorvosa volt, a rendelőben felírta a gyógyszereit. Az alperes nem nyújtott az örökhagyónak semmilyen segítséget. Mindebből az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy a végrendelet keltezése szerinti időben az örökhagyót még szoros barátság sem fűzte az alpereshez.

[38] A végrendeletben foglalt nyilatkozattal ellentétben a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján azt állapította meg, hogy az örökhagyó és fiai (a felperesek) kiegyensúlyozott szülő-gyermek kapcsolatban álltak, a kapcsolat megromlására utaló esemény nem történt. A felperesek rendszeresen látogatták, segítették, úgy az otthonában, mint a rendelőjében.

[39] Megállapítása szerint tanú4, személy2, tanú5 és személy3 tanúk vallomásai is az örökhagyó végrendelkezési akaratának hiányát támasztották alá.

[40] Megítélése szerint az örökhagyónak a környezetében kinyilvánított magatartásából okszerűen azt a következtetést lehet levonni, hogy az örökhagyó a végrendelet keltének időpontjában nem kívánt végrendelkezni, hiszen erről a környezetében senkinek nem beszélt, mint ahogy az alperest sem említette a fiainak, és a legközelebbi barátainak sem. A végrendeleti nyilatkozatban szereplő segítségre nem szorult, a felperesek nem hagyták őt magára, a végrendeleti örökössé nevezésével meghálálni kívánt törődést és gondoskodást az alperestől nem kapott, azon kívül, hogy a gyógyszerfelírások alkalmával vele baráti beszélgetéseket folytatott. A felek és a meghallgatott tanúk egyezően nyilatkoztak arról, hogy az örökhagyó 2017-ben szellemileg teljesen ép állapotban volt.

[41] Megállapítása szerint a végrendelet tartalmával ellentétes az örökhagyónak az a magatartása is, hogy utóbb a település2i házrészét és a praxisjogát is értékesítette.

[42] Mivel az örökhagyó nem kívánt végrendeletet tenni, a végrendelet érvénytelensége a Ptk. 7:40. § (1) bekezdés c) pontja alapján nem volt megállapítható. A perben felmerült bizonyítékok alapján nem lehetett arra következtetni, hogy az alperes tisztességtelen befolyással bírta rá az örökhagyót a javára szóló végrendelet aláírására, a felperesek kizárására és kitagadására. Az örökhagyó akaratának hajlítására nem merült fel adat, a bizonyítékok a végrendelkezési akarat teljes hiányát támasztották alá.

[43] Az elsőfokú bíróság a pervesztes alperest a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 83. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperesek perköltségének megfizetésére. A felperesek perköltsége az 1.500.000 forintos kereseti illetékből, valamint a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: Ükr.) 3. § (2) bekezdés b) pontja alapján számított – az áfa összegét is tartalmazó – 1.421.130 forint ügyvédi munkadíjból áll. Az alperes az eljárás során költségmentességben részesült, ezért az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a bírósági meghagyás elleni ellentmondás le nem rótt 750.000 forint illetékét a Pp. 101. § (6) bekezdése alapján az állam viseli.

[44] Az elsőfokú ítélet ellen az alperes fellebbezett.

[45] Jogorvoslati kérelmében elsődlegesen az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra, új határozat hozatalára utasítását kérte. Másodlagosan az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereset elutasítását indítványozta.

[46] Kiemelte, hogy annak eldöntése, hogy az aláírás a névtulajdonostól származik-e vagy sem: szakkérdés; a szakértő e kérdésre adott nemleges válaszával szembeni tényt pedig tanúvallomással nem lehet bizonyítani (a Kúria Pfv.II.20.343/2022/9. számú ítélete).

[47] Előadása szerint a per tárgyát képező végrendeletpéldányt igazságügyi szakértő nem vizsgálta meg, erre vonatkozóan a felperesek – az elsőfokú bíróság felhívása ellenére – bizonyítási indítványt nem terjesztettek elő. A büntetőeljárásban készült igazságügyi szakértői véleményben vizsgált végrendelet eredete, eredetisége kétséges. Mindez elégséges alapot ad az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére.

[48] Szükséges a per tárgyát képező végrendeletpéldány szakértői vizsgálata a perben, a büntetőeljárásban keletkezett igazságügyi szakértői véleményeket pedig az újabb szakértői bizonyítási eljárásból ki kell zárni.

[49] Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság nem hívta fel a tanúként meghallgatott, 1952-es születésű személyt figyelmét arra, hogy a per tárgya egy másik, az alperes által a hagyatéki eljárás megindításához benyújtott végrendelet, nem az, amelyre nézve a büntetőeljárás során már többször nyilatkozott tanúként. A per folyamán kiderült az is, hogy a felperesek magánnyomozóval zaklatták személyt, ráadásul tőle aláírásmintát is vetettek, ami – bár nem feltétlenül jogsértő magatartás – nem tekinthető a végrendeleti tanúk személyazonossága ellenőrzésére irányuló szokásos, bevett eljárásnak. Szükségesnek ítélte személyt ismételt tanúmeghallgatását arra vonatkozóan, hogy az I. rendű felperes, illetve a magánnyomozó magatartása (az, hogy megkeresték, tőle írásmintát szereztek) lehetett-e olyan kényszerítő vagy fenyegető jellegű, ami arra indította a tanút, hogy a valóságtól eltérő vallomást tegyen.

[50] tanú6-nak nem fűződött érdeke a végrendelet érvényességéhez, ő ezáltal a hagyatéki vagyomból nem részesülne. Az sem tekinthető észszerű magatartásnak, hogy tanú6 más nevét írja alá a végrendelet tanújaként, ő maga is lehetett volna ugyanis végrendeleti tanú, tanú1 végrendeleti tanúval való rokonsága (leánygyermekként ő a végrendeleti tanú közeli hozzátartozója) ugyanis nem tenné őt tanúzásképtelenné.

[51] Utalt arra, hogy a felperesek vele szemben a végrendeletről való tudomásszerzésétől kezdve folyamatosan agresszív, támadó, fenyegető magatartást tanúsítottak, ezért okkal feltételezi, hogy a végrendeleti tanúk közeli hozzátartozóival szemben is így jártak el.

[52] Az örökhagyó végrendelkezési akarata vonatkozásában is okszerűtlennek tartotta az elsőfokú bíróság indokolását. Abból a tényből, hogy örökhagyó a felpereseknek vagy felperesek öröklésében érdektelennek nem tekinthető (rokon vagy felperesi öröklés esetén tartozás, teher alól mentesülő) tanúknak nem beszélt a végrendelete megtételéről, nem következik, hogy nem is kívánt az alperes javára végrendelkezni.

[53] Előadása szerint a végrendelet a törvényes örökösök által nem nyújtott, megértő, együttműködő barátságot honorálta, anélkül, hogy az örökhagyó életében ennek valamiféle ellenszolgáltatását várta volna el az örököstől. Adminisztratív ügyeket az örökhagyó soha nem szeretett intézni. Amikor szükség volt erre, őt kérte meg az ügyes-bajos dolgai intézésére, ő ugyanis a papírmunkában jártasabb könyvelő volt. A gyermekeihez mindig utoljára fordult ilyen kéréssel, a felpereseket ugyanis csak az anyagiak érdekelték.

[54] 2019 elején hívta meg az örökhagyó őt, mint barátját, hogy éljen vele, de ez nem jelenti azt, hogy korábban rendszeresen, hosszabb-rövidebb időre ne lettek volna együtt.

Önmagában a végintézkedéssel való juttatásnak egyébként nem feltétele, hogy a juttatásban részesülő együtt éljen az örökhagyóval, vagy vele „szoros” barátságban álljon.

[55] Álláspontja szerint alaptalan az elsőfokú bíróság azon következtetése, hogy az örökhagyó gondolkodás nélkül aláírt egy olyan okiratot, amelyből első ránézésre megállapítható, hogy a saját végrendelete, miközben nem is akart végrendelkezni. A felperesek nem bizonyították, hogy az alperes nem volt az örökhagyó barátnője és lelki támasza, vele nem törődött már 2017-ben is. A végrendelet érvényességének nem tartalmi kelléke, hogy az örökhagyó kimondja, miért egy bizonyos személyre, személyekre és miért nem másra, másokra akarja hagyni a vagyonát, ebben a körben törvényes indokolási kötelezettsége ugyanis nincs. A kitagadás körében van ilyen kötelezettsége, e vonatkozásban törvényes indokra hivatkozott.

[56] A felperesekkel való viszony nem volt kölcsönösen szeretetteljes. Az örökhagyó azért keresett magának társakat, barátokat, köztük olyanokat, akiket vidéki házába vagy akár települési lakásába meghívott, mert a gyermekei nem nyújtották számára az elvárt szeretetet.

[57] A végrendelet szövegezése szerint egyértelmű, hogy az örökhagyó általános örökösévé kívánta tenni az alperest. Az önmagában egy végrendeletet sem érvénytelenné, sem hatálytalanná nem tesz, ha az örökhagyó utóbb, szabad vagyoni rendelkezése körében egyes vagyonelemeket elidegenít, az ilyen esetekben a hagyatéki vagyon nyilván az el nem idegenített vagyonelemekre, valamint a vagyonelemek elidegenítéséből származó, azok helyébe lépő ellenértékre vonatkozik.

[58] A felperesek maguk ismerik el a keresetlevélben, hogy megőrzési céllal bízta rájuk az örökhagyó a lakásában található értékeket, pénzmeztakarítást, ékszereket, nem pedig ajándékozott. Ennek ellenére a hagyatéki leltárban ezek a vagyontárgyak nem szerepelnek, holott azok az örökhagyó vagyonában maradtak, így az örököszt illetik meg.

[59] A keresetlevélben a vidéki ingatlanok eladásából származó bevétel szétosztását, nem tulajdonba adását állították. A felpereseknek az ajándékozási szándékot és az ilyen szerződmódot bizonyítani kellett volna. Az örökhagyó rendszeresen felajánlotta az alperesnek, hogy megromlott anyagi helyzetére tekintettel őt szívesen támogatja anyagilag is, akár az egyes vagyonelemei eladásából befolyt vételárból, akár relatíve magas összegű nyugellátásából. Az alperes ezeket a felajánlásokat visszautasította.

[60] Az I. és II. rendű felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását, az alperes másodfokú perkoltségbn marasztalását kérte.

[61] Kiemelték, hogy az elsőfokú bíróság az eljárás megindításakor tájékoztatást adott alperes részére arról, hogy az eljárásban jogi képviselet kötelező, továbbá ennek érdekében a pártfogó ügyvédi képviselet biztosításának lehetőségéről. Az alperes a 2023. április 24-i beadványát személyesen, jogi képviselő közreműködése nélkül terjesztette elő, így a perbeli cselekménye és nyilatkozata a Pp. 74. § (1) bekezdés alapján hatálytalan. Az alperes pártfogó ügyvédi képviselettel előterjesztett hiánypótlása tartalmaz nyilatkozatot abban a körben, hogy az alperes 33. és 36. sorszám alatti fellebbezését és annak indoklását fenntartja, ez azonban nem alkalmas arra, hogy a 2023. április 24-i beadványt hatályossá tegye (BDT2017. 3640.).

[62] Kifejtették, hogy a végrendelet keltezésének ideje magából az okiratból kitűnik, az okiraton 2017. szeptember 4-e. Fellebbezés hiányában tényként kell kezelni, hogy a végrendelet a megjelölt időpontban keletkezett.

[63] A végrendeleten két tanú aláírása szerepel (tanú1 és tanú2). A végrendeleti tanúk közül tanú1 elhunyt, tanú2 pedig elvileg az idősebb (1952 -es születésű) és ifjabbik (1976-os születésű) lehetett. Az ifjabb tanú2 elhunyt, ekként tanúként meghallgatni kizárólag személy1-t lehetett.

[64] személy1 a perben és a büntetőeljárásban is azt vallotta, hogy a végrendeletet nem írta alá, azt korábban nem is látta, az örökhagyót nem ismeri, továbbá, hogy az aláírás nem a fiáé. Arra nem merült fel adat, és olyat alperes sem állított, hogy akár az idősebb, akár a fiatalabb tanú2 bármilyen kapcsolatban állhatott volna az örökhagyóval, akárcsak ismerte volna.

[65] Azt, hogy a végrendeleten szereplő „tanú2” aláírás nem származhat az aláírótól, az okiratok (a büntetőeljárásban keletkezett szakértői vélemények) bizonyítják, így az elsőfokú bíróság a Pp. 320. § (5) bekezdés alapján e körben mellőzhette a további bizonyítást, amelyet erősített és kétségtelenné tett személy1 tanúvallomása is. A bizonyítékokból egyben nyilvánvalóvá vált annak ténye is, hogy sem az ifjabbik, sem az személy1 nem ismerte az örökhagyót, vele semmilyen kapcsolatban nem állt. A szakértői vélemény azt is megállapítja, hogy a végrendeleten található „tanú2” aláírás idegen kéztől, valószínűleg tanú6 kezétől származik. A szakértői véleményekből kiderül, hogy a vizsgálat során az eredeti végrendeletet vizsgálta a szakértő, annak nincs jelentősége, hogy melyik eredeti okiratot.

[66] Az elsőfokú bíróság tehát a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján a tényállást helyesen állapította meg, a megállapított tényekből és rendelkezésre álló bizonyítékokból helyes és okszerű következtetést vont le arra, hogy a perbeli végrendeletet nem az ott megjelölt tanú2 írta alá.

[67] Az alperes az elsőfokú eljárásban nem hivatkozott arra, hogy a közjegyzőnek átadott és a büntetőeljárásban vizsgált eredeti végrendelet ne volna azonos, vagy azok külön vizsgálata volna szükséges. Az alperes az elsőfokú eljárásban a magánszakértői, illetőleg büntetőeljárásban készült mindkét szakértői vélemény tartalmát és annak megállapításait ismerte, azokkal kapcsolatos észrevételt, kifogást, bizonyítási indítványt nem tett és azt – a Pp. 373. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel – már a fellebbezésében sem tehet. Az alperes a fellebbezésében nem vitatta a bizonyítékok törvényes voltát.

[68] A felperesek visszautasították az alperesnek személy1 tanú befolyásolására tett utalásait.

[69] Álláspontjuk szerint az alperesnek a végrendelet keletkezésének körülményeire vonatkozó feltételezései nem relevánsak, ugyanakkor jól mutatják az alperesnek a gondolkodását, hogy milyen okból gondolta megdönthetetlennek a végrendeletet és milyen „észszerű” megfontolások alapján készülhetett a végrendelet.

[70] A tanúvallomásokból, egyéb körülményekből, abból a tényből, hogy az örökhagyó az alperessel a végrendelet keltének időpontjában nemhogy baráti, hanem kifejezetten ellenséges viszonyban állt – amit az alperes sem vitatott –, az elsőfokú bíróság okszerűen állapította meg, hogy az örökhagyó a végrendeleten megjelölt időpontban egyáltalán nem akart végrendelkezni.

[71] A fellebbezés alapos.

[72] A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezést a Pp. 376. § (1) bekezdés a) pontja alapján tárgyaláson bírálta el. Felülbírálati jogkörét a Pp. 370. § (1) bekezdésének megfelelően a fellebbezési kérelmek és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között gyakorolta.

[73] A fellebbezésben és a fellebbezési ellenkérelemben foglaltak alapján az ítéltábla elsőként azt vizsgálta, hogy a fellebbező bizonyítékok értékelését kifogásoló érve szerint alaptalanul mellőzte-e az elsőfokú bíróság a szakértő kirendelését.

[74] Az elsőfokú bíróság arra alapította a döntést, hogy a büntetőeljárásban készült szakértői és kiegészítő szakértői vélemények, valamint személy1 mindkét eljárásban tett egybehangzó tanúvallomása elegendő bizonyítékul szolgáltak annak megállapításához, hogy a végrendeletet ő, mint egyik tanú nem írta alá. Az elsőfokú ítélet indokolásának [20]-[22]

bekezdéseiben foglaltak szerint a bíróság visszavont indítványként kezelte a felperesek utolsó elsőfokú tárgyaláson tett nyilatkozatát, miszerint a felperesek nem tartják fenn az örökhagyó cselekvőképtelenségére vonatkozó érvénytelenségi okot, továbbá nem hivatkoznak arra sem, hogy nem az örökhagyó írta alá a végrendeletet, és erre tekintettel a bizonyítási indítványt sem tartják fenn.

[75] Mindezekhez képest a felperesek nemcsak az örökhagyó cselekvőképességére és a saját aláírásra vonatkozó tény alátámasztására, hanem arra is indítványozták a szakértő kirendelését, hogy valamennyi aláírásról megállapítható-e, hogy az ott megjelölt személytől származnak, a tanúk vonatkozásában megállapítható-e, hogy nevük, adataik, aláírásuk egy azonos kéztől származik, azok harmadik személy kezétől származnak-e.

[76] A visszavonó nyilatkozat tehát a bizonyítási indítványnak csak egy részét érintette, ezt az ellentmondást azonban az elsőfokú bíróság nem tisztázta. Ennek azért van jelentősége, mert a felperesek a korábban megjelölt további érvénytelenségi okra – nevezetesen arra, hogy a végrendeletet nem a tanú, illetve nem két tanú írta alá – továbbra is hivatkoztak. E tekintetben pedig a ténykérdés megítélése szakértelmet kívánt. Az elsőfokú bíróság a más eljárásban készült szakvéleményeket okirati bizonyítékként kezelte. Mivel azok nem értékelhetők szakvéleményként, az ahhoz fűződő bizonyító erővel sem rendelkeznek. Emellett a tanú arra vonatkozó vallomása, hogy a végrendeletet nem írta alá, cáfolható, és a felpereseknek szakértői bizonyítással lehetőségük van az ellenbizonyításra.

[77] Az elsőfokú bíróság akkor járt volna el helyesen, ha tisztázza, hogy a felperesek „fenn nem tartott” bizonyítási indítványa valamennyi érvénytelenségi okot illetően előterjesztettnek minősült-e. A rendelkezésre álló iratok tartalmából következően a felperesek nyilatkozata az előbbieket szerint ellentmondásos volt, és az elsőfokú bíróságot a Pp. 237. § (2) bekezdése és a 300. § (1) bekezdés alapján terhelte a szakkérdés jellegről való tájékoztatási kötelezettség. A felperesek a perfelvétel során erre kifejezetten hivatkoztak.

[78] Mindezek alapján helyes az a fellebbezési hivatkozás, hogy a szakértő kirendelésének helye lett volna. Ennek elmulasztása eljárási szabálysértés, amely kihatott az ügy érdemi elbírálására. Ezért az ítéltábla az elsőfokú ítéletet a Pp. 381. § alapján hatályon kívül helyezte, tekintettel arra, hogy elsőfokú eljárás szükség szerinti kiegészítése, az ügy érdemi eldöntését befolyásoló hibájának orvoslása az elsőfokú eljárásban indokolt és célszerű. Az eljárás következő részében – a bizonyítási szaktól folytatva – a szakértő kirendeléséről kell határozni.

[79] A perbeli adatok szerint a végrendelet két példányban készült és a korábbi vizsgálatokat a felperesek birtokába került példányra végezték el. A hagyatéki eljárásban viszont a felperesek a kihirdetett végrendelet érvényességét vitatták, amely a másik, a közjegyző birtokában lévő végrendeletpéldányra vonatkozott. Ennek alapján az elsőfokú bíróságnak az utóbbi végrendelet érvényességéről kell állást foglalnia. Amennyiben a felek bármelyike olyan perfelvételi nyilatkozatot ad elő, amellyel a korábbi szakértésekkel érintett példány értékelésbe vonását is kéri, a bizonyítást e tekintetben is meg kell fontolnia az elsőfokú bíróságnak.

[80] A másodfokú bíróság a hatályon kívül helyező végzésében a Pp. 386. § (3) bekezdése szerint csak a felmerült perköltség (Pp. 81. §) és a meg nem fizetett illeték összegét határozta meg [az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 39. § (3) bekezdés c) pont, 42. § (1) bekezdés a) pont], azok viselése, illetve megfizetése kérdésében egyebekben az elsőfokú bíróság dönt.

[81] A felperesek az ügyvédi munkadíj áfával emelt összegére vonatkozó igényüket vonták a perköltség körébe. Az összeg megállapítására az Ükr. 3. § (2) és (5) bekezdése

alapján került sor. A fellebbezési illeték összege a 30.635.000 forint fellebbezési pertárgyértékre tekintettel 2.450.800 forint.

Budapest, 2024. január 11.

Dr. Kovács Helga s.k.
a tanács elnöke

Dr. Kovács Éva s.k.
előadó bíró

Dr. Molnár Ágnes s.k.
bíró